

תסגור את דלת החדר שמונח בו הגט, ותפתח אותו בחזרה, (17) ותחזיק בה. שעל ידי נעילת הדלת היא תקנה את החדר בקנין חזקה. (18)

דתנן: נעל דלת, או גדר פירצה, או פריץ גדר כל שהוא, הרי זו חזקה לקנות בה את הנכסים.

ככתובים וכמסורין אינו אלא דין מדרבנן, וגבי גט בעינן קנין מדאורייתא.

והקשו האחרונים, למה לא תירץ כהרמב"ן, שדברי שכיב מרע אינם קונים אלא לאחר מיתה, ואין גט לאחר מיתה.

ובשיעורי רבי שמואל [קל"ה] הביא שיש מתרצים, דאמדינן דעתו של השכיב מרע, שרוצה שהמתנה של החצר עם הגט תחול מחיים, כיון שהוא יודע שאין גט לאחר מיתה.

ועוד הביא, שיש מתרצים שהמרדכי סובר כשיטת הקצות [רנ א], שמתנת שכיב מרע קונה למפרע, משעת אמירתו.

ובעיקר תירוצו של המרדכי הקשה רבי שמואל [ס' קל"ו], מאי שנא מקנין ארבע אמות, שמועיל בגט אף שאינו אלא מדרבנן. והטעם כתב הר"ן, כי לאחר שחכמים הקנו לה את הארבע אמות, הרי הם שלה מן התורה, דהפקר בית דין הפקר, ואם כן, נאמר גם כאן, כיון שקנתה האשה את החצר מדין דברי שכיב מרע ככתובים וכמסורים, הרי היא שלה מן התורה, מכח הפקר בית דין הפקר.

ותירץ, דאין הכי נמי, אילו היה מקנה לה השכיב מרע קודם את החצר [בדברי שכיב מרע] ואחר כך היה נותן לתוכו את הגט היה מועיל כמו בקנין ארבע אמות. אבל כאן הרי הגט היה מונח שם לפני כן, וכתבו התוס' [עיי' הערה 19] כי זה שלא הוי כטלי גיטך מעל גבי קרקע הוא מחמת שהגט בא מרשות הבעל לרשותה, והוי כאילו נתנו לה. דהיינו, שהקנאת החצר עם הגט שבה, היא עצמה נחשבת כנתינת הגט לה. כיון שעל ידי ההקנאה הרי הוא מעביר את הגט מרשותו לרשותה, לכן זו היא הנתינה. וממילא,

בדברי השכיב מרע שקונה רק מדרבנן, הרי הקנאת הבעל היא רק מדרבנן, ואין כאן נתינה מן התורה. ואף שמכח הפקר בית דין נעשה החצר שלה מן התורה, מכל מקום זה לא נעשה על ידי הבעל, ולא הוא המקנה, אלא הבית דין הם נחשבים המקנים, ולכן אינו מועיל.

ובדעת הרמב"ן שתירץ משום שאין גט לאחר מיתה, ומשמע שבלאו הכי היה נחשב לנתינה מצד הבעל, יש לבאר, דכיון שעל ידי הקנאתו קניא היא, ממילא על ידי הקנאת חכמים נחשב גם זה לנתינה מכח הבעל.

17. כתב הרא"ש שיש מוכיחים מכאן שפתיחת דלת קונה כמו נעילת דלת, דמשמע "תיחוד או תפתח". ולא נראה, שדוקא נעילת דלת במפתח הוי חזקה, שניכר מזה בעלות שמונע כל אדם מליכנס בו, אבל פתיחת דלת, לא מוכחא מילתא שהיא שלו. ולא דמי לפרץ גדר דמיירי שפרץ גדר ותיקן את הפתח ליכנס בשדה. ו"תפתח" דהכא לאו דוקא הוא. או שצריך נעילה וגם פתיחה שלגבי אשה לא מועיל נעילה לבד, לפי שאינו מוכח שהוא לשם קנין, כי היא רגילה בכל פעם לסגור בית בעלה כדי שיהא שמור. אבל כשהיא פותחת מיד אחר הנעילה או ניכר הדבר שהנעילה היא לצורך קנין.

18. כתב הרא"ש שמכאן ראייה ש"נעל" האמור לענין חזקה היינו נעילת דלת בעלמא ולא כהרשב"ם שצריך תיקון מנעול דבנעילה לבד הוי רק כמכריח ארי, שהרי בשבת אי אפשר לתקן מנעול דהוי איסור דאורייתא. ונעילת דלת אינה דומה למכריח ארי, כי היות שנועל דלת